



Državni zavod
za zaštitu prirode

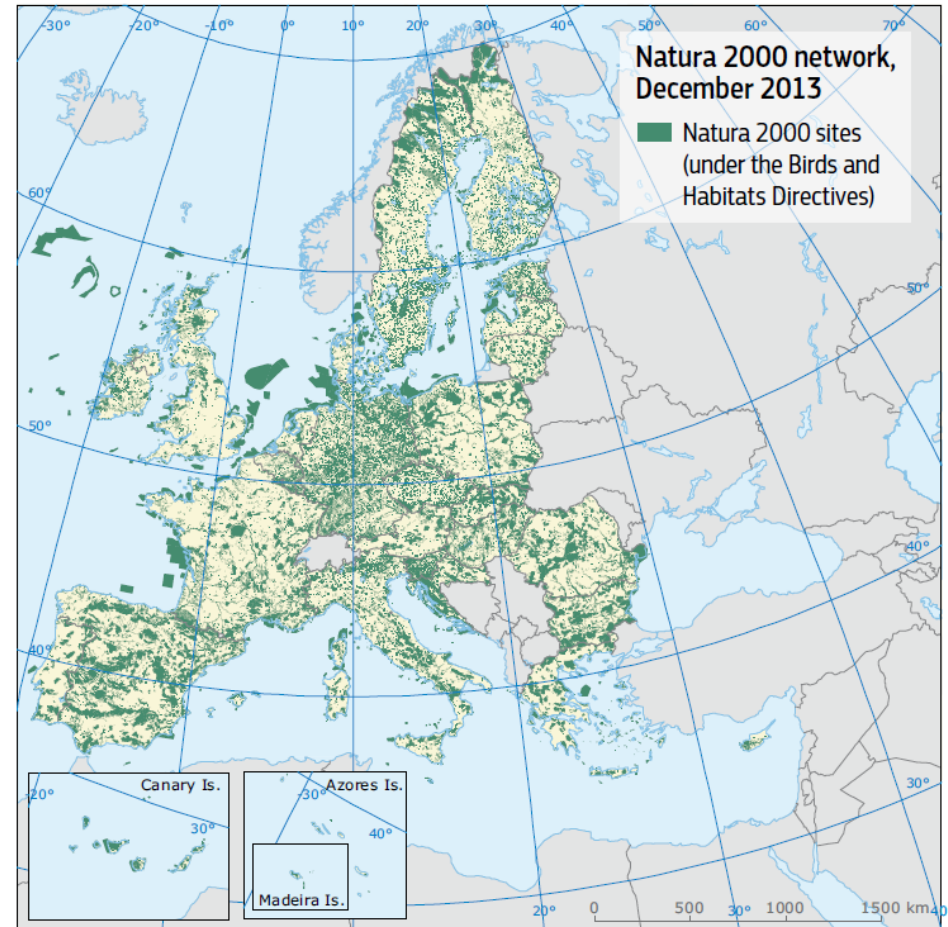
10. Međunarodni gospodarsko – znanstveni skup o akvakulturi
„Hrvatska akvakultura u Europskoj uniji - sadašnjost i budućnost”
27. – 28. studenog 2014. Vukovar

Zaštita prirode i akvakultura

Katja Jelić, dipl.ing.biol.



- Natura 2000 je ekološka mreža EU koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije
- Cilj: održati ili postići povoljno stanje očuvanja (*favourable conservation status*) za više od 1000 ugroženih vrsta i oko 230 stanišnih tipova
- Do sada je u mrežu Natura 2000 uključeno oko 28.000 područja na oko 18% teritorija EU što je čini najvećom mrežom očuvanih područja u svijetu



Rasprostranjenost Natura 2000 područja u EU, prosinac 2013.



Direktiva o pticama (Directive 2009/147/EC)

- Dodatak I – ptičje vrste
- izdvajaju se područja SPA (Special Protection Areas – Područja posebne zaštite)
- država ih proglašava do dana pristupa EU

Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC)

- Dodatak I i II - stanišni tipovi + ostale biljne i životinjske vrste
- izdvajaju se područja pSCI (proposed Sites of Community Importance - Predložena područja od značaja za Zajednicu) → SCI → SAC (Special Areas of Conservation – Posebna područja očuvanja)
- predlaže država (pSCI) - usvaja EK (SCI) - proglašava država (SAC)

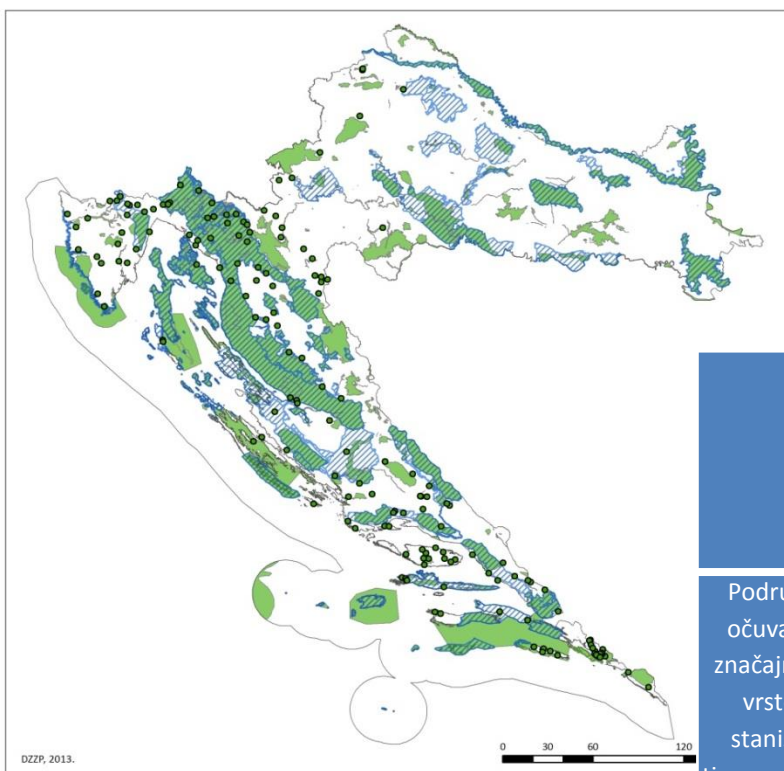
SPA+ SAC = NATURA 2000



- Odabir područja temelji se isključivo na **znanstvenim kriterijima** koji su jednaki za sve zemlje članice



Uredba o ekološkoj mreži (Natura 2000) NN 124/13



Legenda

- Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (Predložena Područja od značaja za Zajednicu - pSCJ)
- ▨ Područja očuvanja značajna za ptice - POP (Područja posebne zaštite - SPA)

	Površina kopna RH (km ²)	% kopna RH	Površina unutrašnjeg i teritorijalnog mora RH (km ²)	% unutrašnjeg i teritorijalnog mora RH	Ukupna površina RH (km ²)	% ukupne površine RH	Broj područja ekološke mreže
Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS	16.059,57	28,38	4.903,12	15,44	20.962,69	23,73	742
Područja očuvanja značajna za ptice - POP	17.107,55	30,23	1.040,13	3,28	18.147,68	20,54	38
Ekološka mreža	20.754,97	36,67	5.204,63	16,39	25.959,6	29,38	780



Uredba o ekološkoj mreži (Natura 2000) NN 124/13

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status (G= gnjezdarica; P = preletnica; Z = zimovalica)	
HR1000009	Ribnjaci Česmu uz	1	<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	G	
		1	<i>Luscinia svecica</i>	modrovoljka		P
		1	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	G	
		1	<i>Numenius arquata</i>	veliki pozviždač		P
		1	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak		P
		1	<i>Pandion haliaetus</i>	bukoč		P
		1	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	G	
		1	<i>Philomachus pugnax</i>	pršljivac		P
		1	<i>Picus canus</i>	siva žuna	G	
		1	<i>Platalea leucorodia</i>	žličarka		P
		1	<i>Porzana parva</i>	siva štijoka	G	
		1	<i>Tringa glareola</i>	prutka migavica		P



Uredba o ekološkoj mreži (Natura 2000) NN 124/13

PRILOG IV.

PUBLIKACIJSKA KARTA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE

Dio 1. Područja očuvanja značajna za ptice



Dio 2. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove





<http://natura2000.dzpz.hr/natura/>

The screenshot displays the web application interface for Natura 2000 in Croatia. The browser address bar shows the URL natura2000.dzpz.hr/natura/. The page title is "NATURA 2000 U HRVATSKOJ" with the subtitle "Natura 2000 područja u Hrvatskoj". The interface includes a search panel on the left with the following fields:

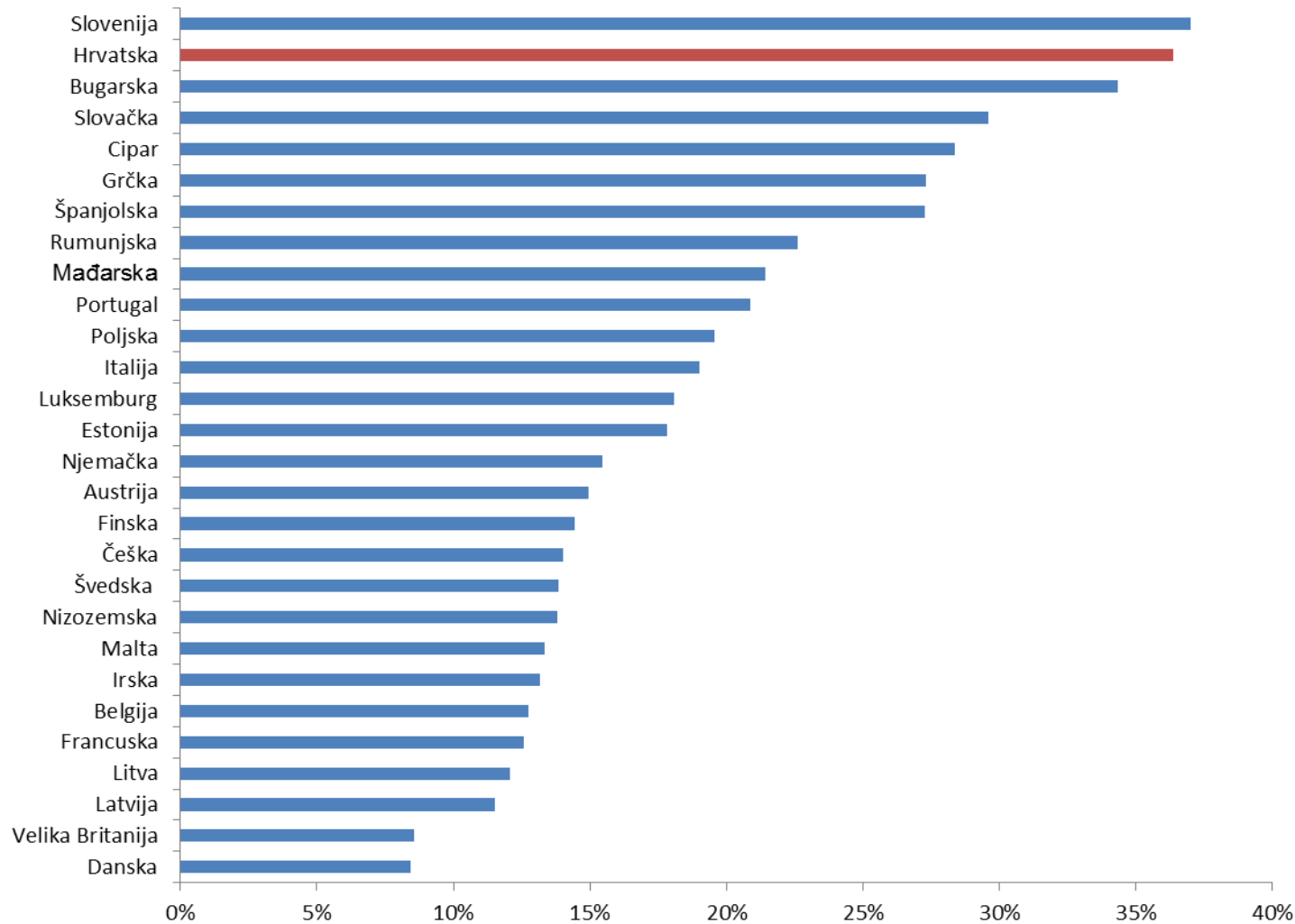
- Pretraži sloj: POVS poligonska područja
- Atribut pretrage: Naziv područja
- Odaberi naziv područja (dropdown menu)
- Buttons: Pretraži, Obriši

Below the search panel is a legend titled "Legenda" with the following layers:

- Natura 2000 - POP
- Natura 2000 - POVS
- Središnji registar prostornih jedinica - DGU
- Biogeografske regije
- Digitalna ortofoto karta (DOF) - DGU
- Topografska karta 1:25000 - DGU

The main map area shows a map of Croatia with various colored overlays representing Natura 2000 sites and other geographical data. A scale bar at the bottom left indicates 100 km. The bottom right corner features the Esri logo.

Udio kopnenog teritorija u ekološkoj mreži Natura 2000 u zemljama članicama EU





Upravljanje - Članak 6.1. i 6.2. Direktive o staništima

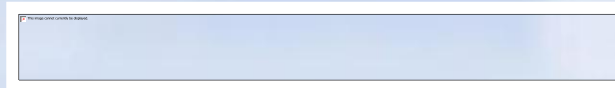
- Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13) je usklađen s Direktivom o staništima te sukladno Direktivi propisuje obvezu izrade i provedbe mjera očuvanja za svako područje ekološke mreže
- Ostavlja državama članicama na izbor mehanizam kojim će osigurati provedbu mjera, odnosno očuvanje područja ekološke mreže
- To može biti ugrađivanjem mjera očuvanja u planove upravljanja (samostalni planovi upravljanja ili tzv. sektorski planovi upravljanja), ali mogu biti i druge odgovarajuće zakonske, administrativne ili ugovorne mjere koje odgovaraju ekološkim uvjetima ciljanih vrsta i stanišnih tipova – npr. poljoprivredno - okolišne mjere
- Prema Zakonu o zaštiti prirode područjima ekološke mreže upravlja JU za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, a očuvanje područja osigurava i pravna osoba koja provodi plan gospodarenja na područjima ekološke mreže, svaka u okviru svoje nadležnosti



Praćenja stanja i izvješćivanje – Članak 11. i 17. Direktive o staništima

- Članak 11: Država članica obvezna je osigurati praćenje (monitoring) stanja očuvanja vrsta i stanišnih tipova (I, II, IV, V)
- Članak 17: Svakih 6 godina država članica obvezna je izvješćivati o provedbi mjera poduzetih temeljem Direktive – izvješće sadrži informacije o mjerama za očuvanje vrsta i staništa na područjima Natura 2000 (čl. 6), evaluaciju utjecaja poduzetih mjera na stanje očuvanja te o glavnim rezultatima monitoringa stanja očuvanja (čl. 11.)
- Svrha izvješćivanja:
 - pokazati u kakvom su stanju očuvanja sve vrste i stanišni tipovi s Direktive
 - pokazati koliko mreža Natura 2000 pridonosi ciljevima Direktive o staništima
- 2013. – treći krug izvješćivanja, Hrvatska očekivano 2019. (2013.-2018.)

Natura 2000 područja - obveze



Ocjena prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu - Članak 6. Direktive o staništima

- Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13) - Čl. 24

„za sve planove, programe i zahvate koji mogu imati značajan negativan utjecaj na ciljne vrste i staništa te cjelovitost područja ekološke mreže, potrebno je provesti postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu”

SVAKI PLAN, PROGRAM ILI ZAHVAT KOJI...MOŽE...:

Značajni utjecaj?

Da

Ocjena prihvatljivosti

Ako je negativna

Alternative?

Ako ih nema

Prevladavajući javni interes?

Ako postoji

Kompenzacijske mjere

(Informiranje EK/Prethodno mišljenje EK u specifičnim slučajevima)



Svaka država procjenjuje troškove potrebne za očuvanje Natura 2000 područja. Europska komisija obvezna je sufinancirati nužne mjere za očuvanje Natura 2000 područja koja sadrže prioritetne vrste i stanišne tipove.

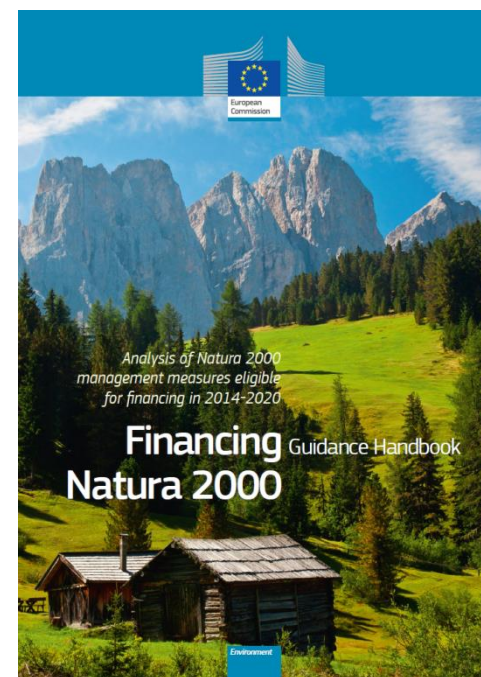
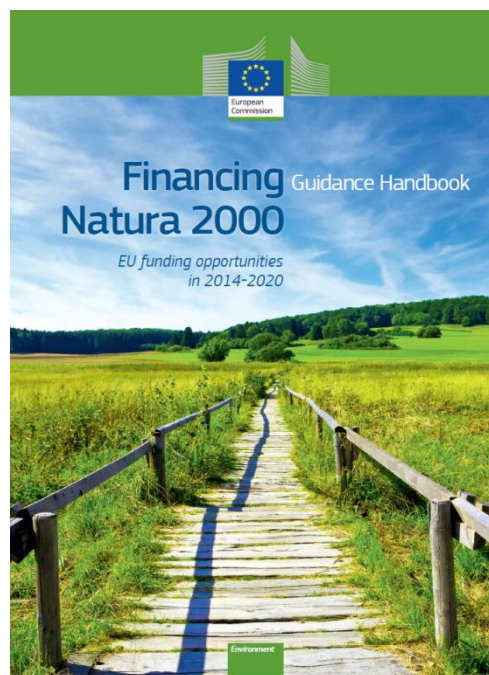
- Financijski instrument za okoliš (**LIFE+**)
- Europski fond za ruralni razvoj (**EAFRD**)
 - Natura 2000 plaćanja
 - Poljoprivredno-okolišne mjere (Agri-Environment)
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (**EMFF**)
 - Vodno-okolišne mjere (Aqua-Environment)
- Strukturni fondovi:
 - Europski socijalni fondovi (**ESF**)
 - Europski fond za regionalni razvoj (**ERDF**)
 - Kohezijski fond
- Okvirni program za znanstvena istraživanja (**Horizon 2020**)



EU priručnik o mogućnostima sufinanciranja područja ekološke mreže Natura 2000 za programsko razdoblje 2014.-2020., Europska komisija, lipanj 2014.

- prikazuje koje mjere za očuvanje Natura 2000 područja se mogu sufinancirati iz kojeg EU fonda

Preduvjet za osiguravanje sredstava iz EU fondova – **predvidjeti mjere u nacionalnim operativnim programima**





Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF) za razdoblje 2014.-2020.

- omogućuje sufinanciranja aktivnosti vezanih za očuvanje Natura 2000 područja
 - upravljanje, restoracija i monitoring obalnih i morskih Natura 2000 područja
 - smanjenje utjecaja ribolova na morski okoliš (ulaganje u opremu s ciljem povećanja selektivnosti ribolovnih alata, smanjenje slučajnog ulova morskih sisavaca i ptica,..)
 - monitoring i izrada planova upravljanja za smanjenje negativnog utjecaja ribolovnih aktivnosti
 - **Akvakultura** – aktivnosti koje su u skladu s zaštitom prirode, posebice s ciljevima očuvanja Natura 2000 područja



- Na području EU, akvakultura kao djelatnost prisutna je u preko 1200 Natura 2000 područja (> 5%)
- Većina tih područja važna je za vrste od EU interesa upravo zbog akvakulture koja podržava pogodna staništa, npr. ribnjaci
- Akvakultura koja se provodi na tradicionalan način kompatibilna je s ciljevima očuvanja Natura 2000 područja
- Potencijalni negativni učinci akvakulture
 - gubitak i degradacija staništa, promjene u sastavu zajednica
 - uznemiravanje vrsta



Smjernice – akvakultura i Natura 2000,
Europska komisija, 2012

- održiva akvakultura u kontekstu ekološke mreže Natura 2000
- doprinosi boljem razumijevanju ciljeva očuvanja ekološke mreže
- naglasak na implementaciji članka 6(3,4) Direktive o staništima vezano uz ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu



**Guidance on
Aquaculture and Natura 2000**

*Sustainable aquaculture
activities in the context of the
Natura 2000 Network*

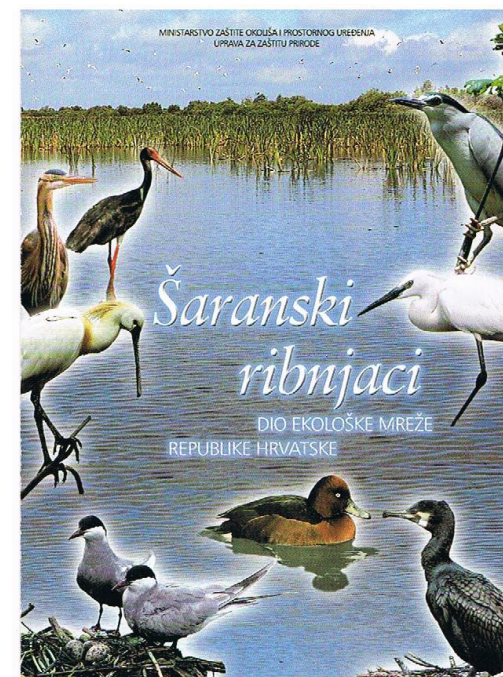


- Marikultura i pastrvski ribnjaci – izvan ekološke mreže
- Šaranski ribnjaci – unutar ekološke mreže kao područja značajna za očuvanje ptica

Zadovoljavaju kriterije za područja velike prirodne vrijednosti (HNV - High Nature Value) sukladno EU propisima i smjernicama.

Staništa su brojnim vrstama ptica močvarica od kojih su neke ugrožene na globalnoj, europskoj ili nacionalnoj razini.

Više od 50% populacije gotovo svih pataka koje nalazimo u RH (s izuzetkom divlje patke – *Anas platyrhynchos*) gnijezdi uz šaranske ribnjake.





- **Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (1999, 2008)**
 - strateški cilj: omogućiti opstanak poluintenzivnog i/ili ekstenzivnog uzgoja na šaranskim ribnjacima, kao preduvjet održanja njihove ornitološke vrijednosti
 - prioritetni akcijski plan: izraditi program poticanja ekstenzivne/poluintenzivne šaranske proizvodnje na ribnjacima značajnim za zaštitu prirode

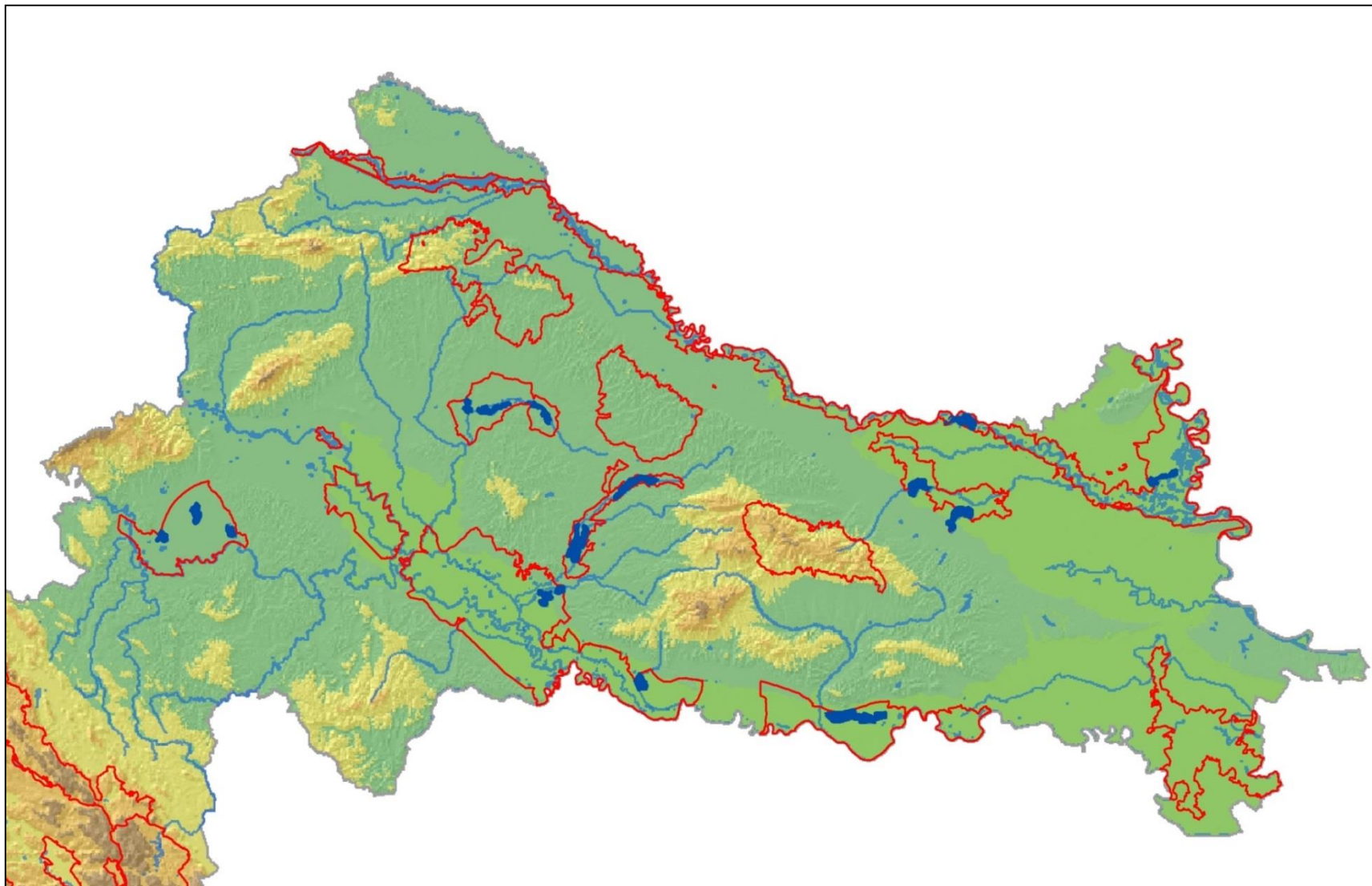




- Nalaze se unutar područja očuvanja značajnih za ptice – POP (SPA)
- Predstavljaju područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS (pSCI)
- Prestanak gospodarskog iskorištavanja šaranskih ribnjaka dovodi do zaraštavanja i isušivanja vodenih plicaka, što ima za posljedicu nestanak staništa i izvora hrane za ptice
- S druge strane, prelazak na intenzivnu proizvodnju eliminira vrijedna staništa i ornitološku važnost ribnjaka
- Od interesa zaštite prirode je osigurati poticaje za način gospodarenja koji doprinosi očuvanju njihove ornitološke vrijednosti – nužno je održati proizvodnju na ekstenzivni/poluintenzivni način
- Primjer „win-win” situacije za prirodu i gospodarstvo

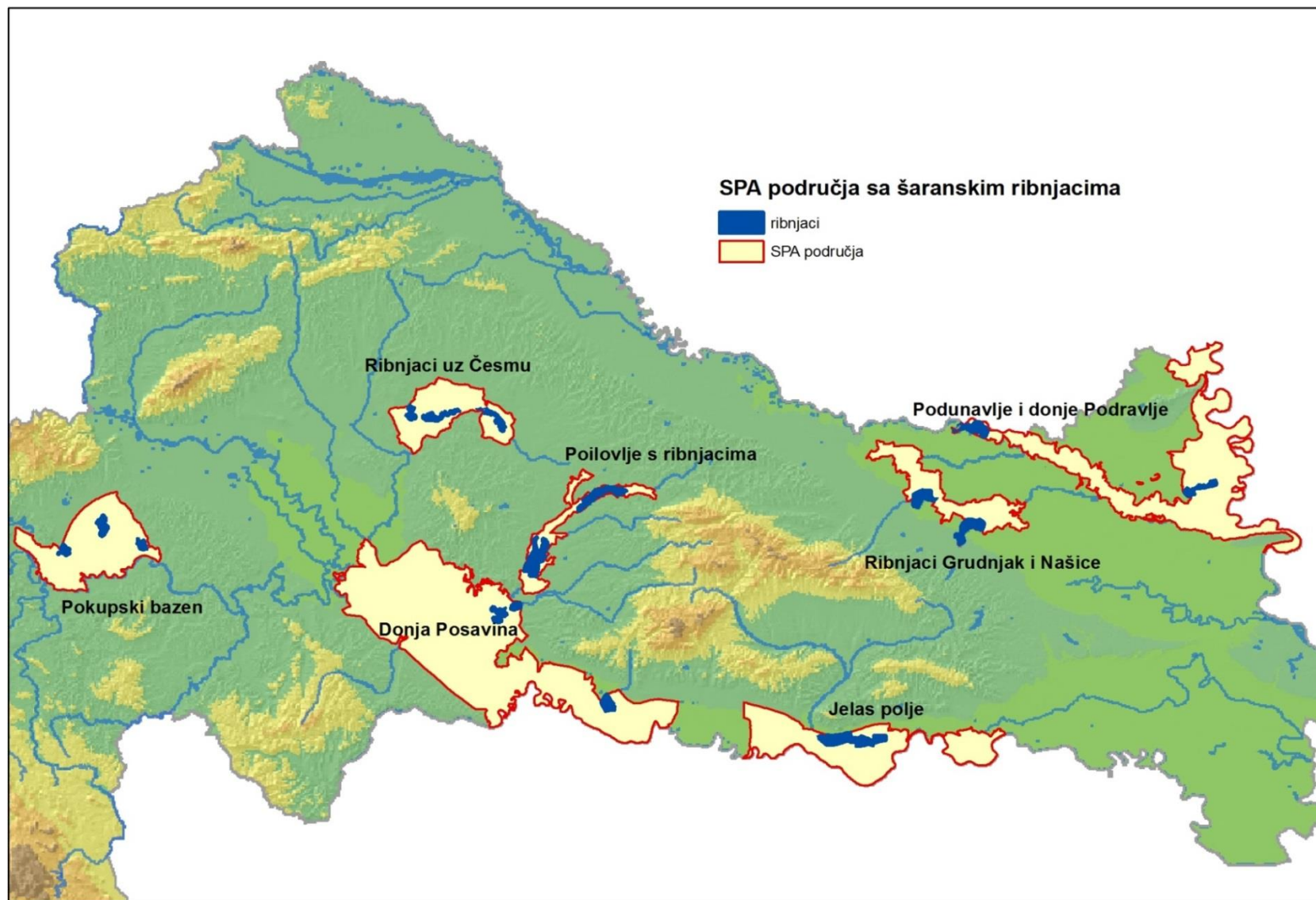


Područja očuvanja značajna za ptice - POP





Područja očuvanja značajna za ptice - POP



- Propisivanje osnovnih mjera očuvanja ciljnih vrsta ptica za SPA-ove
Pravilnik o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14)

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE

308

Na temelju članka članka 55. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine« broj 80/2013), ministar zaštite okoliša i prirode, uz suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva i vodnoga gospodarstva, donosi

PRAVILNIK

O CILJEVIMA OČUVANJA I OSNOVNIM MJERAMA ZA OČUVANJE PTICA U PODRUČJU EKOLOŠKE MREŽE

Članak 1.

Ovim se pravilnikom propisuju ciljevi očuvanja i osnovne mjere za očuvanje ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže te način provedbe mjera očuvanja.

Članak 2.

Ovim se Pravilnikom osigurava provedba sljedećih Direktiva Europske unije:

- Direktive 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (SL L 206, 22. 7. 1992.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10. 6. 2013.),
- Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (kodificirana verzija) (SL L 20, 26. 1. 2010.).

Članak 3.

(1) Pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

1. *Cilj očuvanja* je stanje koje se želi očuvati ili postići za neku vrstu na Području očuvanja značajnom za ptice definiranom Uredbom o ekološkoj mreži (»Narodne novine« broj 124/2013), kako bi se povećao doprinos tog područja u postizanju povoljnog stanja te vrste na europskoj razini. Cilj očuvanja definira se za sve ciljne vrste ptica prisutne na Području očuvanja značajnom za ptice;

2. *Osnovne mjere očuvanja* su mehanizmi i aktivnosti za ostvarivanje utvrđenih ciljeva očuvanja vrste.

(2) Osim pojmova iz stavka 1. ovoga članka, pojedini pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku sukladni su pojmovima utvrđenim u Zakonu o zaštiti prirode.

Pravilnik o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14)

Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Kategorija za ciljnu vrstu	Status vrste G-gnjezdarica	Status vrste P-preletnica	Status vrste Z-zimovalica	Cilj očuvanja	Osnovne mjere	Upravno područje
HR1000004	Donja Posavina	Aythya nyroca	patka njorka	1		P	Z	Očuvana pogodna staništa za značajnu preletničku i zimujuću populaciju (vodena staništa s dostatnom vodenom i močvarnom vegetacijom, šaranski ribnjaci)	očuvati povoljni vodni režim i stanišne uvjete vodenih i močvarnih staništa; osigurati uvjete za obavljanje proizvodnje na šaranskim ribnjacima uz očuvanje njihove ornitološke vrijednosti; očuvati povoljne stanišne uvjete kroz mjeru Agrookoliš-klima u sklopu Programa ruralnog razvoja;	vodno gospodarstvo; poljoprivreda; ribarstvo; zaštita prirode

Čl 55. ZZP - Ako je to nužno za ostvarivanje ciljeva očuvanja područja ekološke mreže, planovi gospodarenja prirodnim dobrima, dokumenti prostornog uređenja i planovi upravljanja ekološkom mrežom, osim osnovnih mjera mogu sadržavati i **dodatne mjere očuvanja**.



- Izrada **planova upravljanja** za područja ekološke mreže – nije obvezna, ali je poželjna; izrada jedinstvenog akcijskog plana za šaranske ribnjake? – temelj u NSAP-u; mogućnost financiranja iz EU fondova – LIFE+
- Ugrađivanje uvjeta zaštite prirode u gospodarske planove (ocjena planova); ocjena prihvatljivosti zahvata
- Mogućnosti razvoja eko-turizma i vezanih sadržaja
- Mogućnosti certificiranja proizvoda (ekološka proizvodnja + Natura 2000)



- Osiguravanje **sredstva za poticaje** ribnjačarstvima za održavanje ornitološke vrijednosti šaranskih ribnjaka iz EU fondova:
 - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF) – aqua-environment
 - Mjera za šaranske ribnjake - razrađena tijekom pripreme Operativnog programa ruralnog razvoja
 - Cilj mjere: očuvati ornitološku važnost šaranskih ribnjaka potporom za poluintenzivno gospodarenje i provedbu dobrovoljnih mjera za očuvanje ptica
 - Opis mjere: poluintenzivno gospodarenje šaranskim ribnjacima na način koji ne ugrožava ptice močvarice te doprinosi njihovom očuvanju
 - Odnosi se na šaranske ribnjake s poluintenzivnom proizvodnjom do 1.000 kg po hektaru proizvodne površine, na kojima se riba dohranjuje prirodnom hranom (žitaricama)



- Mjera ušla o OP ruralnog razvoja, Europska komisija sugerirala da je ova mjera prikladnija za Operativni program za pomorstvo i ribarstvo jer se radi o dobrovoljnim mjerama
- nužna suradnja sektora ribarstva i zaštite prirode

Poticaji – po jedinici ekstenzivno/poluintenzivno gospodarene površine
- izračuni – ovisno o vrijednosti ribnjaka za prirodu (zaštićeno područje, postojanje kolonija ptica i sl.) i eventualnim ograničenjima u gospodarenju



HVALA NA PAŽNJI!

www.dzpz.hr

www.natura2000.hr